

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 14. De vitiis Religioni contrariis, idq; in genere,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

corporis, actum externum quo indicetur illa interior summissio: in quorum actu secundò, essentia adorationis consistit maxime: sineq; eo, primus est infructuosus: vt patet in demonibus qui credunt & contremiscunt Iacob 2. & tertius est inanis.

De quo aduerte obiter: ipsum non esse de se adorationem & religionis actum; sed tantum ex intentione agentis: qui quando aperit caput, procumbit in genua, prosterit se in terram, aliudve eiusmodi facit ad testandam alicuius diuinitatem; exhibet ei adorationem quæ à Theologis patriæ cultus dicitur. Quod si mutata intentione idem faceret tantum ad testandam sanctitatem illius, tanquam amici Dei, censetur adoratio alterius ordinis longe inferioris; (cultus dulciæ dici solet:) ad virtutem religionis nihilominus pertinens, vt pote quæ propter Deum Sanctus exhibetur.

Idem quoque in sequenti quæst. 85. late agunt de sacrificio. Quod definitur, oblatio facta in recognitionem supremi dominij & potestatis Dei. Cumque duplex sit, quoddam specialiter proprieque dictum, quale est in noua lege sacrificium Missæ; & quoddam generaliter improprieque dictum, quo quis seipsum sacrificat Deo & offert propria voluntatem ad obseruandam ipsius legem, mandandaque executioni præcepta ipsius: hoc tantum posterius (de quo in Psalm. 4. Sacrificate sacrificium iustitiæ) omnes Christiani offerre possunt: eoque nomine intelligi potest ipsos dici Sacerdotes 1. Petr. 2. vers. 9. & Apoc. cap. 1. vers. 6. & cap. 5. vers. 10. Illud vero prius (de quo cum de Eucharistia in sequenti lib. 29.) offerre possunt soli iniuncti sacerdotali ordine: etiam si teneantur cæteri fideles sacrificantibus adesse diebus festis iuxta Ecclesiasticum præceptum De Missa audienda, in seq. lib. 19. tractandū, cum de ipsorum festorum sanctificatione agatur. Quæ autem pertinent ad vota & iuramenta tractantur in libr. 18. & quæ ad decimarum solutionem in sine prius memorati libri decimoni.

CAP. XIV.

De vitijs religioni contrarijs, idq; in genere.

SVMMARIVM.

- 142 Vitium generale contra religionem per defectum est irreligio: & per excessum, superstitio; quidq; illa sit.
- 143 Varij modi quibus eadem contingit.
- 144 Species eisdem.
- 145 Quid sit superstitio, & quæ illius species primariæ.
- 146 Idololatria dicitur tum proprie, tum improprie; ac priore modo huc spectans, peccatum est grauissimum.
- 147 Eodem modo duplex est, quedam expressa, & quedam tacita.
- 148 Pactum tacitum cum demone, idololatria quedam est, in quatuor species distincta.

142. **Q**uia contra religionem, sicut contra aliam quamcunq; virtutem moralem, peccari potest, tum per excessum, tum per defectum, vt recte notat D. Thom. 2. 2. quæst. 92. art. 1. duplex in genere constituitur vitium contrarium religioni: vnum per defectum, quod vocatur irreligio, seu impietas: alterum per excessum, quod dicitur superstitio.

De irreligione seu impietate.

SECTIO I.

Definitur autem generaliter impietas, vitium, quo Deum inhonoramus in se, vel in suis Sanctis, vel in alijs rebus sacris.

143. **C**uius inhonorationis varij assignantur modi: quorum primus est, negare Deum, aut numen aliquod esse; proprioque nomine dicitur atheismus: quo laborare nemo mentis compos potest, iuxta illud Psalm. 13. Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus. Secundus est, non agnoscere Deum: ne quidem naturali cognitione: vt vsuenit quibusdam infidelibus qui propter ingentia scelera quibus se contaminant, absque vlla Dei cognitione viuunt. Tertius est male sentire de Deo: vt accidit illis qui negarunt Deum habere prouidentiam omnium rerum, vel curare res humanas; vel iustum

esse, ac præmia & supplicia pro meritis distribuere: aut asseruerant omnia fatali quadam necessitate euenire: Deum esse acceptorem personarum, vel causam peccati, aut non esse omnipotentem. In quorum persona dicitur Iob. cap. 22. Circa cardines cœli ambulat, nec nostram considerat. Talisq; impietas in Christianis, coincidit cum hæresi ita vt ij per illam incurrant in omnes pœnas hæreticis decretas. Quartus modus est, nunquam aut fere nunquam de Deo bene cogitare: vt nonnullis contingit, qui nimis dediti sunt rebus creatis fluxis, & caducis. Quintus est nullatenus amare Deum, ne quidem amore naturali; tanquam parentem, benefactorem, ac dominum. Sextus est, nullatenus timere Deum, ne quidem timore seruili, vt dominum, & scelerum vindicem: de quo Deus ipse queritur per illud Malachiæ 1. Si dominus ego sum, vbi est timor meus? & illud Ierem. 2. Scito & vide quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te.]

Præterea sub se impietas continet quatuor species: tentationem Dei, blasphemiam, periurium, & sacrilegium, hoc est, irreuerentiam quæ exhibetur rebus sacris, aut Deo dicatis locis vel personis: quæ eadem species, habet sub se alias adhuc varias ex varietate rerum sacrarum ei obiectarum: in quibus nunc immorandum non est, quia de eis dicendi proprius in sequenti libr. 19. datur locus: vt & de blasphemia & periurio in libro 18. De tentatione Dei vero, in cap. 23. huiusce libri lect. 4.

De superstitio.

SECTIO II.

Superstitio verò generaliter definiri potest: vitium quo exhibetur Deo cultus superfluus. Vbi aduertendum est, quod etsi non possit nimis magnus cultus exhiberi Deo ex parte ipsius, nec cultus: posse tamen ex parte illius cui exhibetur, & ex parte modi quo exhibetur. Nimus est enim, tum ille qui exhibetur falso Deo: constituens eam superstitiosis speciem quæ dicitur falsi cultus, & proprio nomine appellatur idololatria: tum ille qui exhibetur vero Deo indebite: constituens alteram superstitiosis speciem, quæ vocatur indebiti seu vani cultus. Et contingit, tum quando ceremonijs mendacibus, cultus exhibetur vero Deo: vt si quis nunc temporis offerat Deo holocausta, aut alia sacrificia veteris legis: vel se circumcidat: quia talia significant Messiam venturum: quod est mendacium, cum iam venerit: aut Missam celebraret obseruando ceremoniam, cui falso tribuitur, quod sit instituta à Christo: aut prædicaret populo falsa miracula. Tum etiam quando cultus ipse exhibetur ceremonijs superfluis, seu quæ neque ad Dei gloriam, neque ad subieiendam carnem spiritui, & spiritum Deo, quidquam faciunt; qualis est audiendi sacrum celebrante Sacerdote qui vocetur Ioannes: aut quod celebraretur ante solis ortum immediate; aut in quo habeantur nouem candelæ, nec pauciores accensæ, aut in quo dicuntur quatuor Passiones, & sic de similibus; in quibus præter Ecclesiæ morem, religio in quibusdam circumstantijs & rebus ponitur, eas pro arbitrio proprio assumendo ad verum Dei cultum, ad quem non sunt aptæ, ea saltem ratione, qua assumuntur.

Prioris autem illius modi vanum cultum peccatum esse genere suo mortale ex eo patet; quod sit mendacium perniciosum, notabilem continens irreuerentiam erga Deum, ipsiusque diuinum cultum. Et ita docent in verbo Superstitio, Caiet. & Fumus, itemque Nauarr. in Enchir. capit. 11. numer. 26. Addentes cultum vanum posterioris modi communiter peccatum esse tantummodo veniale. Ratio vero esse potest, quod communiter is fiat sine mala intentione: in ea ceremonia contingat grauis irreuerentia erga cultum diuinum, cui non repugnat de se nec de intentione eam vsurpantis. Quanquam si interueniret alicuius talis ceremoniæ prohibitio specialis, facta à Superiore iuxta Concil. Trident. sess. 22. in decreto De obseruandis ac euitandis in celebratione Missæ; non esset à mortali excusanda illius seruatio: sicut nec si contineret pactum aliquod occultum cum Dæmone.

De idololatria.

SECTIO III.

146. **I**am de idololatria, qua cultus soli vero Deo debitus exhibetur falso Deo; notandum est primo, nomen habere ex eo, quod à Theologis quicquid adoratur ut Deus, cum non sit, vocetur idolum, iuxta illud 1. Paralip. 16. Omnes dii populorum, idola. Secundo, generaliter quidem & improprie, nonnumquam vsurpari pro quocumq; peccato mortali, maxime eo, quo quis ad aliquam creaturam nimis afficitur, tanquam in ea finem suum vltimum conitituens: vt in pecunia ille, de quo ad Ephes. 5. Auarus qui est idolorum seruus] aut in coniuuijs, vt illi de quibus ad Philip. 3. Quorum Deus venter est.] In præsentiarum autem sumi specialiter & proprie pro peccato, quo quis re ipsa exhibet diuinum cultum alicui creaturæ tanquam Deo: ita vt velit quantum in se est, eo cultu talem opinionem illi conciliare, qualis reuera competit soli diuinæ maiestati: de quo Gregorius à Valent. 2. 2. disput. sexta, quæst. 11. pun. 3. & latius Suarez in opere de religione tract. 3. lib. 2. cap. 3. & 4.

Peccatum vero grauissimum est idololatria, tanquam mendacium perniciosum: vt pote hominibus scandalosum; & Deo valde iniuriosum: siue committatur actu tantum interno, id est, animo duntaxat: siue actu tantum externo, ob metum vel ob aliam causam: vt adulandum alicui; siue etiam, & multo magis, si actu externo simul & interno: in quo tertio casu, quia est coniuncta cum hæresi in fidelibus, inducit ex communi sententia (pro qua Suarez multos auctores commemorat in sequent. capit. 6. sub finem) omnes poenas quas ipsa hæresis: De quibus in præced. cap. 4. quæst. 5. diximus.

Quam grauis autem iniuria inferatur Deo per idololatriam, patet ex eo, quod sit directe contra honorem ei debitum: vt pote qui est incommunicabilis alteri, quam vero Deo: sicut & diuinitas ipsa, ac supremus omnium principatus, summaque omnium excellentia. Nec obstat si fuerit tantum exterior: quia sicut crimen est læsæ maiestatis in vno regno, alium recognoscere, tanquam regem præter eum qui solus in eo est verus Rex: deferendo illi honorem externis signis, Regum tantum proprijs, ita crimen est læsæ maiestatis diuinæ, externum honorem soli Deo debitum, deferre creaturæ.

147. Porro proprie sumpta idololatria, duplex est: vna expressa, qua expresse & aperte cultus diuinus exhibetur creaturæ, tanquam Deo. Altera est tacita, qua tacite tantum & implicite cultus diuinus creaturæ exhibetur; vt quando quis aut metu, aut aliorum conuetudine ductus, aliave ratione obcæcatus, tale quid per creaturæ venerationem facere generatim intendit: ad instar eorum, qui Exod. 32. dixerunt: Hi sunt dii tui Israël, qui eduxerunt te de terra Ægypti.] Id ipsumque illis contingere posse, non obstante quod verum Deum agnoscat, nec ignorent vanitatem idololatricam, patet ex ijs quos Apost. ad Rom. 1. ideo damnat, quod cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerint, sed mutauerint gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilis hominis, &c.]

148. Censetur quoque tacita idololatria, quando sit pactum occultum cum Dæmone: eaque ratione complectitur quatuor species, magiam, diuinationem, maleficium, & vanam obseruationem, distinctas ex fine ob quem tale pactum fit. Qui est, vel vt quis videatur magnus, & mira facere, vnde constituitur magia: vel vt cognoscat futura, vnde diuinatio; vel vt noceat alteri, vnde maleficium; vel vt profit sibi vel alteri, & est vana obseruatio. De quibus tractatur in iure Canonico causa 26. per quinque primas quaestiones, & in fine quæst. septimæ: & in Decretalibus titulo de sortilegijs, & à D. Thom. 2. 2. quæstio. 92. & aliquot sequentibus, & à Summularijs in verbo Superstitio, & in verbo Maleficium; & ab alijs tractantibus de virtute religionis vt Suarez in suo opere de eadem virtute tractat. 3. lib. 2. aut de peccatis quæ contra Deum aut quæ contra primum Decalogi præceptum committuntur, vt nouissime omnium & late alius citatis Thomas Sanchez in suo opere morali libr. 2. capit. 37. & sequentibus: aut differentibus aduersus maleficos, vel aduer-

fus artes superstitiosas. In qua tractatione nobis deinceps versandum est, ac sigillatim de vnoquoque talium peccatorum dicendum quatenus exigere videtur institutum nostrum.

CAP. XV.

De magis.

SVMMARIVM.

- 149 Quid & quomplex sit magia.
150 Nec naturalis nec artificialis de se est illicita, & quomodo sit per accidens.
151 Diabolica, est de se illicita, & qua ratione à naturali, & artificiali discernatur.
152 Regula notanda ad tal. m. discretionem.
153 Pactum cum Dæmone quoddam est expressum, quoddam tacitum, quorum illud tribus modis contingit.
154 Nefanda contentio: in expresso pacto cum Dæmone.
155 Duo modi quibus fit pactum tacitum cum Dæmone.
156 Peccatum est mortale, pactum inire cum Dæmone, siue expressum, siue tacitum, nisi quod in hoc interdum ignorantia excuset.
157 Modus cognoscendi ex verbis, pactum occultum cum Dæmone, in ijs que apparent mirabilia.
158 Modus idem cognoscendi ex certis characteribus & figuris.
159 Modi cognoscendi ex effectibus, aut ex cōstantijs vanis, aut demum ex personis.
160 Aduertendum circa eosdem modos.

149. **G**eneraliter sumpta magia definiri potest, sciētia vel potestas qua mira quædam & insolita fiunt: vt tamen creata. Quod additur ad excludendam potestatem faciendi miracula, quia Christus in illorum patrione diuinitus concurrat cum fide, & oratione eorum à quibus patratur.

Diuidi potest vero, iuxta D. Augustin. in lib. 21. de Ciuitat. Dei cap. 6. in naturalem, artificialem & diabolicam. Atque naturalis censetur, quando causarum naturalium virtute indita ipsis à natura, sed occulta, fiunt effectus quosdam, ruidioribus occulti ac solis doctioribus & peritis percepti: quales fuerunt, quod simulachrum quoddam in aere penderet vi magnetis: & quod lucerna quedam Veneris sub dio posita, nec vento nec pluuia extingueretur: de quibus D. Augustin. loco citato. Censetur vero artificialis: quando id quod videtur mirum, fit tantum arte & industria humana; sicut multa solent fieri à circulatoribus & funambulis. Censetur demum Diabolica, quando mira & insolita fiunt virtute Diaboli: vt aliquando fieri, aduersus quosdam Gentiles ostendit D. Thom. lib. 3. contra gentes cap. 10. 4. Et patet ex eo quod Leuit. 20. ver. 16. & Deuter. 18. ver. 10. & alibi in sacris literis aliqua magia damnetur tanquam Diabolica: cuiusmodi erat ea qua vt abatur Pythonissa, quæ suscitauit Samuelem 1. Reg. 28. & alia Pythonissa, quam curauit D. Paulus Act. 16.

150. Porro non omnem magiam esse de se illicitam, argumentum est quod illi qui ex Oriente ad adorandum Christum venerunt Matth. 2. Magi honorifice appellatione vocentur. Et patet de naturali & artificiali, quæ solis naturæ nituntur fundamentis ac viribus, quas Deus rebus indidit: valentque ad homines ex miris effectibus excitandos, vt multa credant quæ captum ipsorum excedunt, adeoque fidei Christianæ mysteria, prout D. Augustin. in cit. lib. 21. cap. 4. notat. Attamen per accidens eadem possunt esse illicitæ: vt quando referantur ad malum finem, vel adferunt scandalum: vt cum à diabolo putantur esse, que per eas fiunt; aut talia sunt quæ exerceantur cum periculo salutis corporis: in quo casu peccatum mortale committi censent Syluester & Fumus in verbo Am: ille qua st. 8. & hic num. vlt. Confirmaturque per cap. 1. De torneamentis: in quo torneamenta ipsa prohibentur sub poena priuationis sepulture: eo quod sæpe inde hominum mortes & animarum pericula oriuntur.

151. Diabolica autem, de qua vt de vitio religioni opposito hic ex instituto agitur, de se illicita est: quia includit pactum cum diabolo, cum quo societatem commerciumque inire nunquam licet; vt D. Augustin. ostendit in lib. 2. de Genesi ad literam sub finem penultimi capituli: satis constare ex